

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็ก
ของสถานอนามัย ในจังหวัดพิจิตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารสาธารณสุข
ภัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ.2544

ISBN 974-665-783-6

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

วพ

ร365ป

2544

4038405 PPHP/M : สาขาวิชาเอก : บริหารสาธารณสุข ; วท.ม.(สาธารณสุขศาสตร)

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ / งานอนามัยแม่และเด็ก

รศ.ดร.จิตติกา จันทวงษ์ : ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของสถานอนามัย ในเขตจังหวัด พิจิตร (THE EFFECTIVENESS OF MATERNAL AND CHILD HEALTH PERFORMANCE AT HEALTH CENTERS IN PHICHIT PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ปิยธิดา ตรีเดช ศ.ค., คุณิต สุจิรารัตน์ วท.บ.(สุขาภิบาล),วท.ม.(ชีวสถิติ), อุกก ชีระวัฒน์ศักดิ์ วท.บ.(สุขาภิบาล), วศ.ม.(วิศวกรรมสุขาภิบาล), 114 หน้า ISBN 974-665-783-6

งานอนามัยแม่และเด็ก เป็นงานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสาธารณสุขและพัฒนาประเทศ จากการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กของจังหวัดพิจิตร พบว่ายังไม่มีการประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กในระดับสถานอนามัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของสถานอนามัยในจังหวัดพิจิตรทุกแห่ง จำนวน 109 แห่ง โดยใช้แบบสอบถามที่ทดสอบความเชื่อมั่นแล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ให้ผู้ตอบตอบกลับโดยตรงและทางไปรษณีย์ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2542 – 31 กันยายน 2543 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไค-สแควร์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของสถานอนามัยจังหวัดพิจิตร ในภาพรวมอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 65.1) ส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็กมีอายุระหว่าง 30-39 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ จบการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 52.3) เคยได้รับการอบรมในงานอนามัยแม่และเด็ก (ร้อยละ 71.5) มีความรู้และทัศนคติในงานอนามัยแม่และเด็กดีค่อนข้างต่ำ (ร้อยละ 16.5, 40.4) และมีการบริหารจัดการในระดับดีและยังต้องปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 53.2, 46.8) เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการวางแผนส่วนใหญ่มีการกำหนดงานอนามัยแม่และเด็กสอดคล้องกับหน่วยงานระดับจังหวัด(ร้อยละ 91.7) แต่มีการจัดทำผังควบคุมกำกับงานเพียงครึ่งหนึ่งของสถานอนามัยทั้งหมด ในด้านการจัดองค์รพบว่าส่วนใหญ่รายงานผลการดำเนินงานอนามัยแม่และเด็กให้อำเภอหรือจังหวัดทราบ (ร้อยละ 90.8) แต่มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานยังไม่ครอบคลุม (ร้อยละ 42.2) ด้านการบริหารบุคลากรส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศงานอนามัยแม่และเด็กโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับอำเภอ (ร้อยละ 94.5) มีการจัดอบรมฟื้นฟูความรู้ให้แก่แม่ตัวอย่างหรือผดุงครรภ์โบราณต่ำ (ร้อยละ 28.4) ด้านการอำนวยความสะดวกเมื่อมีนโยบายใหม่ ๆ เกี่ยวกับงานอนามัยแม่และเด็ก จะแจ้งให้บุคลากรทราบทุกครั้ง และมีการประชุมสรุปข้อมูล ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 33.0) ด้านการควบคุมส่วนใหญ่มีการแจกสมุดบันทึกสุขภาพอนามัยแม่และเด็กพร้อมทั้งให้คำแนะนำหญิงมีครรภ์ทุกราย (ร้อยละ 99.1) แต่เมื่อหาความสัมพันธ์พบว่าไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลเลย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยนี้ คือ ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานอนามัยแม่และเด็กในเรื่องการใช้ยาในหญิงมีครรภ์ ระยะเวลาของการทำคลอดปกติ จุดประสงค์หลักที่สำคัญของการตรวจมารดาหลังคลอด และการวัดเส้นรอบศีรษะเด็กแรกเกิดปกติ ในด้านทัศนคติควรสร้างเสริมให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่องานอนามัยแม่และเด็กในเรื่องการคัดเลือกแม่ตัวอย่าง ส่วนในการบริหารจัดการควรส่งเสริมให้มีการอบรม พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานอนามัยแม่และเด็กให้มีทักษะในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของจังหวัดพิจิตรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4038405 PPH/M : MAJOR : HEALTH ADMINISTRATION ; M.Sc.(PUBLIC HEALTH)

KEY WORDS : EFFECTIVENESS / MATERNAL AND CHILD HEALTH PERFORMANCE

RATTIKAN CHANTAWONG : THE EFFECTIVENESS OF MATERNAL AND CHILD HEALTH PERFORMANCE AT HEALTH CENTERS IN PHICHIT PROVINCE. THESIS ADVISORS : PIYATHIDA TRIDECH Dr.P.H., DUSIT SUJIRARAT M.Sc.(BIOSTAT)., UTOKE THEERAWATTANASAK B.Sc., M.Eng. 114 P. ISBN 974-665-783-6

Maternal and child health care is very important for health development and national development. The evaluation of the effectiveness of maternal and child health care at the health center level in Phichit Province has not been undertaken. This study was a descriptive, cross-sectional study.

The objective of the study was to evaluate the effectiveness of maternal and child health care in 109 health centers in Phichit Province. The questionnaire was used as the data collection tool from 1 October 1999 to 30 September 2000. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, chi-square and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The study found that overall maternal and child health care was good (65.1%). The majority of the health personnel who took care of the work were of between 30-39 years old, married with education below bachelor degree (52.3%), having received training about maternal and child health care (71.5%), and having a low level of knowledge and attitude about the work (16.5% and 40.4% respectively). The management was a good level and the level that needed to be improved were closed scale (53.2% and 46.8% respectively). Most of the health centers had planned the maternal and child health care accordingly with the provincial plan (91.7%). But only 50% of the health centers had a monitoring plan. Most of the health centers reported their work to the district and provincial level (90.8%), but only 42.2% had set up a committee to perform this job. Most of the responsible personnel had received supervision from the district officer (94.5%). The minority of the health centers provided training for model mothers and traditional birth attendants (28.4%).

When receiving new policy from above management, the personnel were always informed, however, the minority of health centers held meetings and had discussions about problems and obstacles to be overcome (33.0%).

Most of the health centers provided a mother and child health handbook and advice to pregnant women (99.1%). However there were not any factors found to be related to the effectiveness of the maternal and child health care.

The study recommended that there should be training for health center personnel in maternal and child health about drug utilization in pregnant women, duration in normal delivery, the importance of post-natal care for mother and measurement of head circumference in the neonatal baby.

The health center personnel should be encouraged to have positive attitudes towards maternal and child health care, and selecting the model mother. There should also be some training to improve the management skill for personnel responsible for maternal and child health so as to increase the effectiveness of the maternal and child health care of Phichit Province.